

Inför EU-valet 9 juni

30 år av svenska Europaparlamentsval

Inför EU-valet 9 juni 30 år av svenska Europaparlamentsval

Producent SCB, Statistiska centralbyrån
 Avdelningen för social statistik och
 analys
 171 54 Solna
 010-479 40 00

Förfrågningar Jonas Olofsson
 010-479 47 18
 Jonas.Olofsson@scb.se

Du får kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet.
Vi vill dock att du uppger källa på följande sätt:
Källa: SCB, Inför EU-valet 9 juni 30 år av svenska Europaparlamentsval
Demokratistatistik 2024:2

ISSN: 1654-5656 (Online)
URN:NBN:SE:SCB-2024 ME09BR2402 _pdf

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se
This publication is only available in electronic form on www.scb.se

Inledning

Den 13 november 1994 röstade svenska folket ja i folkomröstningen om Sverige skulle gå med i Europeiska unionen. Det var relativt jämnt: 52 procent röstade ja och 47 procent röstade nej, medan 1 procent röstade blankt. Valdeltagandet blev 83 procent, vilket var något lägre än i riksdagsvalet som hölls i september samma år, då 87 procent röstade. Folkomröstningen var rådgivande, men riksdagen gick på den vinnande linjen och i januari 1995 blev Sverige medlem i unionen. Ett knappt år efter folkomröstningen, den 17 september 1995, höll Sverige val för att utse de första 22 kandidaterna till Europaparlamentet. Därefter har det varit fem ytterligare svenska Europaparlamentsval och valet den 9 juni 2024 blir därmed det sjunde svenska Europaparlamentsvalet.

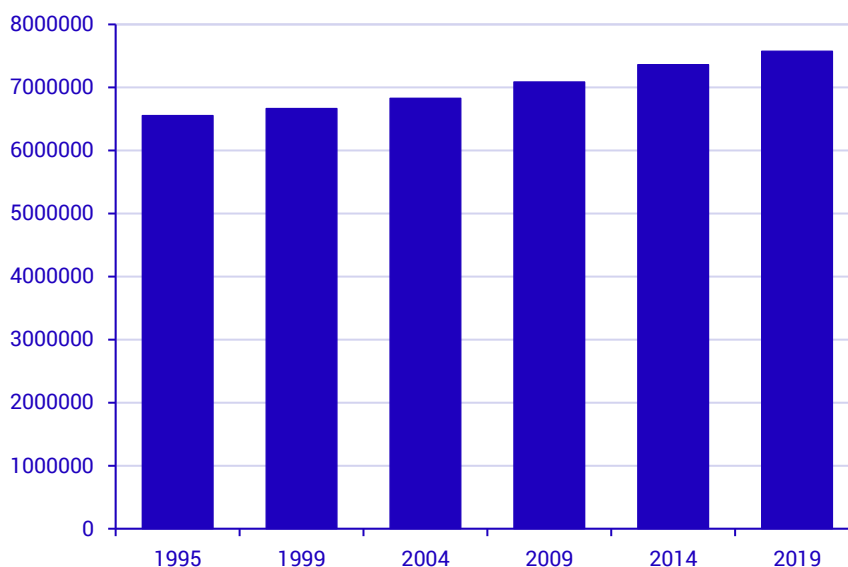
I den här rapporten används SCB:s val- och demokratistatistik för att ge en bild av det svenska EU-medlemskapet under de 30 år som Sverige varit med i unionen. Rapporten är indelad i fem korta avsnitt som i tur och ordning går igenom de röstberättigade, valdeltagandet, valresultat och mandatfördelning samt EU-sympatier bland partiernas väljare. Det avslutande avsnittet har fokus på det senaste valet 2019 och presenterar en bild av de osäkra väljarna.

Allt fler röstberättigade

Antalet medlemsländer i EU har utökats från 14 när Sverige och Finland gick med till 28 vid det senaste Europaparlamentsvalet, vilket påverkat antalet röstberättigade i hela unionen. Vid det senaste valet utgjorde de röstberättigade i Sverige omkring två procent av samtliga som fick rösta i hela unionen 2019.

I det svenska Europaparlamentsvalet 2019 var nästan 7,6 miljoner personer röstberättigade. Därmed hade antalet ökat med en dryg miljon jämfört med det första valet Sverige deltog i 1995, då 6,6 miljoner svenskar fick rösta. Prognosen inför 2024 års val är att den största rösträttsgruppen, svenska medborgare folkbokförda i Sverige, ska öka med ytterligare nära 300 000 personer.

Diagram 1. Röstberättigade svenskar i Europaparlamentsval 1995–2019. Antal

Även svenska medborgare folkbokförda utomlands, så kallade utlandssvenskar, samt utländska EU-medborgare är röstberättigade i det svenska EU-parlamentsvalet. För EU-medborgarna gäller det förutsatt att de en månad i förväg har anmält till Skatteverket att de avser rösta i Sverige. Dessa båda grupper utgjorde 2019 omkring 170 000 personer, respektive knappa 50 000 personer.

Allt fler äldre bland de röstberättigade

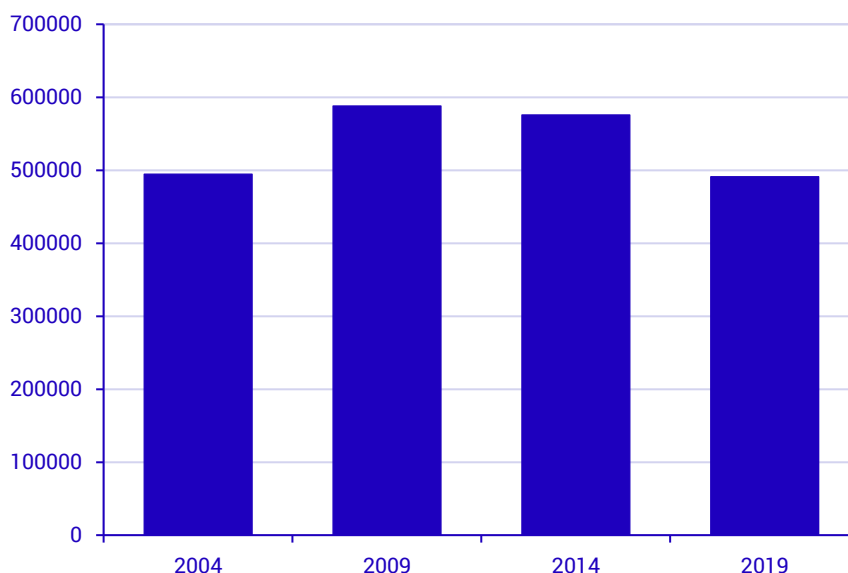
Det är framför allt personer 65 år och äldre som var fler 2019 än 2004 (som är första valet när det finns mer ingående uppgifter om de röstberättigade efter kön, ålder och födelseland). Bland svenska medborgare folkbokförda i Sverige var det totalt närmare 490 000 fler personer som var 65 år och äldre 2019 jämfört med vid tre val tidigare.

Men även unga 18–29 år var 136 000 personer fler och personer 50–64 år var omkring 70 000 fler. Personer mellan 30–49 år var däremot 7 000 färre 2019 jämfört med 2004. Prognosen inför 2024 års val är att antalet 65 år och äldre kommer vara omkring 126 000 fler än vid 2019 års val.

Antalet förstagångsväljare varierar med barnkullarnas storlek

Hur stora de olika åldersgrupperna är i respektive val hänger samman med de olika generationernas relativa storlek. Detta blir väldigt tydligt när förstagångsväljarna – de som fyllt 18 år och därmed får rösta i sitt första Europaparlamentsval – studeras. I 2019 års val var det knappt 500 000 förstagångsväljare, vilket är på samma nivå som 2004. I 2024 års val väntas förstagångsväljarna bland svenska medborgare folkbokförda i Sverige återigen öka till omkring 560 000 personer.

Diagram 2. Röstberättigade förstagångsväljare som är svenska medborgare folkbokförda i Sverige, Europaparlamentsval 2004–2019. Antal

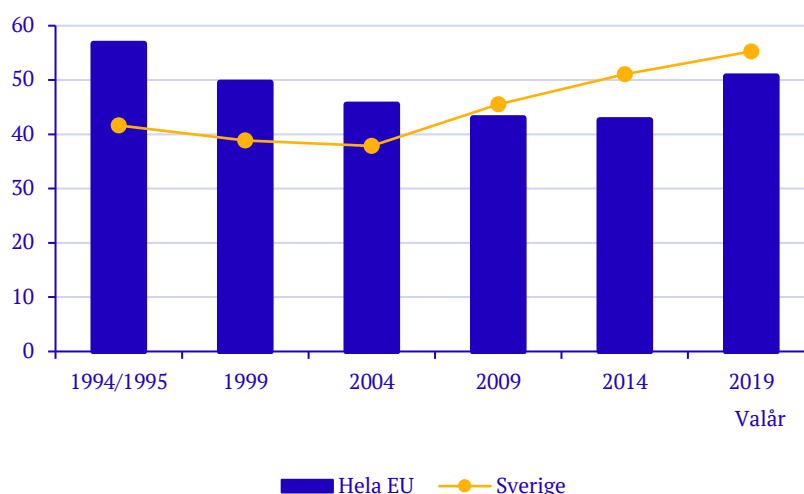
Fler röstberättigade födda utomlands

En grupp som vuxit mycket 2019 jämfört med 2004 års val, och som väntas öka ytterligare i 2024 års val är utrikes födda svenska medborgare. Totalt ökade antalet röstberättigade med omkring 700 000 personer mellan 2004 och 2019 och under samma tid ökade gruppen som var födda i ett annat land med 400 000 personer bland svenska medborgare folkbokförda i Sverige. Störst ökning var det av personer födda i ett asiatiskt land, därefter i europeiska länder utanför Norden. I 2024 års val väntas utrikes födda svenska medborgare bli omkring 225 000 personer fler jämfört med föregående val.

Svenska valdeltagandet högre än EU-snittet

Valdeltagandet för hela unionen ökade i 2019 års val efter att ha minskat under en längre tid. Från ett genomsnittligt valdeltagande i hela EU på 43 procent 2014 ökade det till 51 procent. Valdeltagandet i Sverige ökade från 51 till 55 procent mellan 2014 och 2019, och blev därmed nästan 5 procentenheter högre än genomsnittet för hela EU. I de första tre valen sedan det svenska inträdet 1995 hade Sverige ett valdeltagande under genomsnittet för hela EU. I de tre senaste valen har i stället det svenska valdeltagandet varit över genomsnittet i EU.

Diagram 3. Valdeltagande i Europaparlamentsval 1994/95–2019 i Sverige och hela EU. Procent

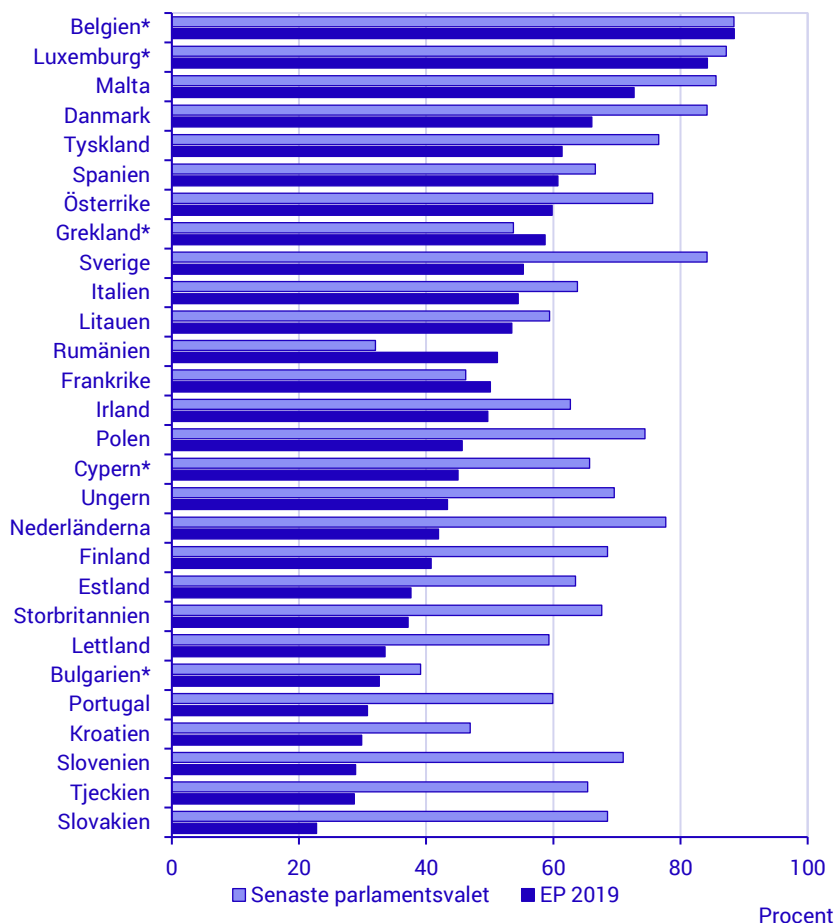
Belgien har högst valdeltagande i unionen

Det är stor spridning i valdeltagandet bland EU:s medlemsländer. Det gäller i EU-val, men även i de nationella parlamentsvalen. Högst valdeltagande, både i Europaparlamentsvalet och i senaste nationella parlamentsvalet var det i Belgien, i båda fallen drygt 88 procent. Landet är ett av fem i EU som har haft så kallad röstplikt. Men det är endast i Belgien och Luxemburg som det har fått verklig påföljd att inte rösta. Lägst valdeltagande i Europaparlamentsvalet 2019 var det i Slovakien med knappa 23 procent. Lägst valdeltagande i senaste parlamentsvalet hade Rumänien, 32 procent, som också är ett av tre länder som hade lägre valdeltagande i det nationella parlamentsvalet än i Europaparlamentsvalet 2019. De övriga två är Grekland och Frankrike.

Sverige hade det nionde högsta valdeltagandet i Europaparlamentsvalen 2019. Men i de nationella parlamentsvalen är det bara tre länder som haft ett högre deltagande, Belgien, Luxemburg och Malta. För Sveriges

del var skillnaden 29 procentenheter i valdeltagande mellan riksdagsvalet 2022 och 2019 års Europaparlamentsval. Störst skillnad mellan valdeltagande i det senaste nationella parlamentsvalet och Europaparlamentsvalet 2019 är det i Slovakien där det skiljer 46 procentenheter.

Diagram 4. Valdeltagande i Europaparlamentsval 2019 och senaste parlamentsvalet i hela EU, samt i Storbritannien. Procent

Källa: [Voter Turnout Database | International IDEA](#)

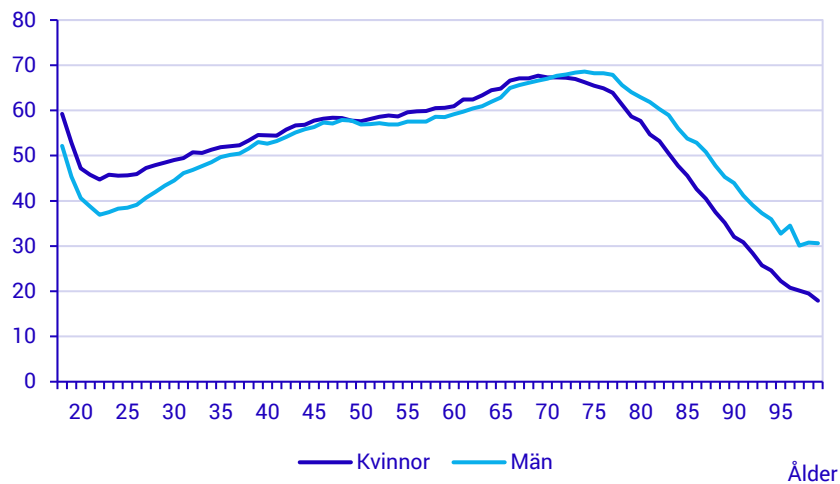
Kommentar: asterisk (*) markerar länder med obligatoriskt valdeltagande, så kallad röstplikt. Det är endast i Belgien och Luxemburg som det får verklig påföljd av att inte rösta.

Valdeltagandet högre bland de yngsta förstagångsväljarna

Upp till 70 års ålder var det ett högre valdeltagande bland kvinnor än bland män i det senaste Europaparlamentsvalet. Totalt sett var valdeltagandet också ungefär en procentenhet högre bland kvinnor än bland män. Skillnaden var särskilt stor bland de yngsta väljarna upp till 25 år. För både kvinnor och män var det ett betydligt högre valdeltagande bland de yngsta förstagångsväljarna. En möjlig förklaring till det är att de yngsta förstagångsväljarna i större utsträckning går på gymnasiet och bor med sina föräldrar när valet inträffar. Bland de äldre väljarna avtar däremot valdeltagandet snabbare bland kvinnor än bland män. Analyser som gjorts på valdeltagande i de nationella valen visar

att valdeltagandet bland äldre kvinnor tenderar att avta i takt med de i genomsnitt något äldre makarnas stigande ålder.

Diagram 5. Valdeltagande i Europaparlamentsvalet 2019 efter kön och ålder i 1-årsgrupper. Procent

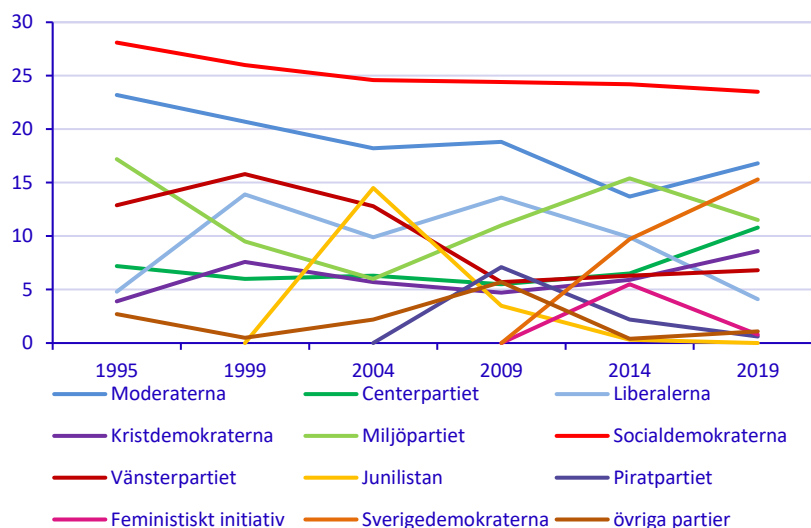

Kommentar: åldern avser ålder vid årets slut.

Jämnare röstfördelning i Europaparlamentsvalen

Liksom i de nationella valen har Socialdemokraterna och Moderaterna allt som oftast varit de största partierna i Europaparlamentsvalen sen det svenska EU-medlemskapet. Det enda undantaget hittills är Miljöpartiet som i 2014 års Europaparlamentsval fick fler röster än Moderaterna. Men skillnaden mot övriga partier tenderar att vara något mindre. Bidragande till detta har varit att de mindre riksdagspartierna, särskilt Miljöpartiet, Liberalerna och Vänsterpartiet vid flera val har fått en högre andel röster än i de nationella valen. Samt att det i många val funnits partier som inte tagit mandat i riksdagen men som har tagit en stor andel av rösterna i Europaparlamentsvalen. I 2004 års val var det Junilistan som fick närmare 15 procent av rösterna, men i valet därpå var de nere i drygt tre procent av rösterna. I stället var det Piratpartiet som samlade sju procent av väljarnas röster 2009, för att i valet 2014 enbart få två procent. Då var det i stället Feministiskt initiativ som fick drygt fem procent av väljarstödet. I det senaste valet 2019 var det inget sådant uppstickande parti som fick en större andel röster, men precis som i nationella val har Sverigedemokraterna över tid samlat ett allt större väljarstöd och 2019 fick de över 15 procent av rösterna, vilket bara var en dryg procentenhet lägre än Moderaternas röstandel.

Diagram 6. Giltiga rösters fördelning efter parti i Europaparlamentsval 1995–2019. Procent

Kommentar: före 2014 års val redovisas Sverigedemokraternas röster med övriga partier.

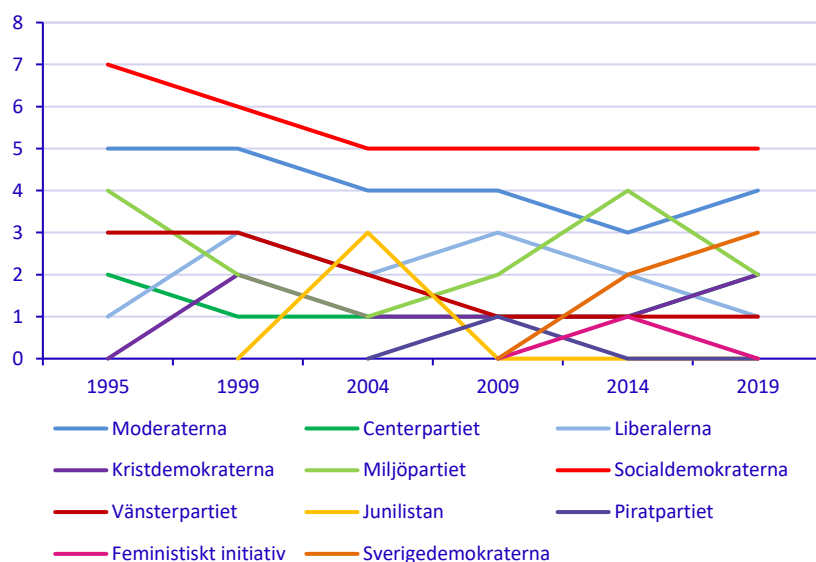
21 svenska mandat i parlamentet

Sveriges antal mandat i Europaparlamentet har hela tiden legat omkring tjugo. I de första två Europaparlamentsvalen tilldelades Sverige 22 mandat. Men i 2004 års val minskade antalet mandat till 19 och i valet

därpå tappade Sverige ytterligare ett mandat. Detta berodde på utökningen av antalet medlemsländer. Men i samband med 2014 års val var antalet återigen uppe i 20, och det var först efter att Storbritannien lämnade EU i februari 2020 som Sverige fick 21 mandat, vilket även är antalet svenska mandat i valet 2024. Genomgående har andelen svenska mandat legat mellan två och fyra procent av totala antalet mandat i parlamentet.

Antalet mandat fördelat efter partierna följer i stor utsträckning rösternas fördelning. Det högsta antalet mandat ett parti har tagit var i det första valet 1995 då Socialdemokraterna fick sju mandat, det var samma val som Socialdemokraterna fick den högsta enskilda andelen röster med 28 procent. Inget parti har tagit mandat med färre än fem procent av rösterna.

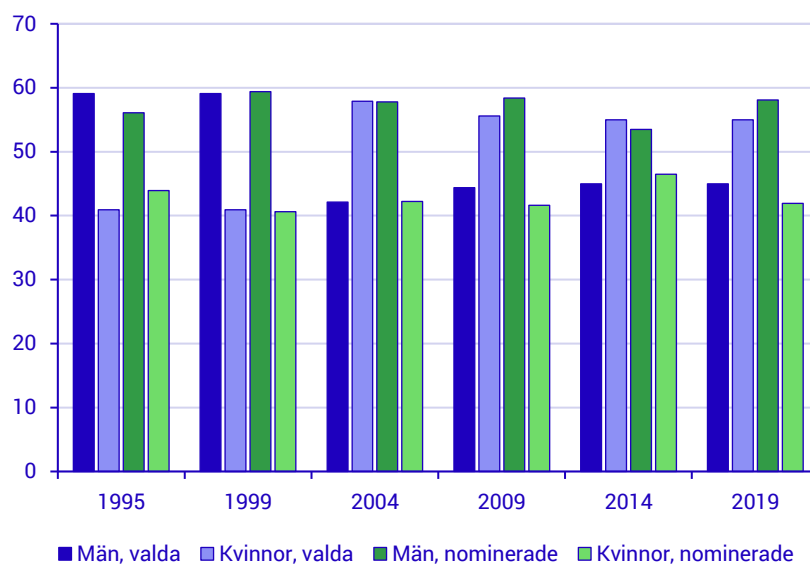
Diagram 7. Mandatfördelning efter parti i Europaparlamentsval 1995–2019. Antal

Fler kvinnor än män bland svenska EU-parlamentariker

I de två första svenska Europaparlamentsvalen var det en högre andel män, både bland de nominerade kandidaterna och bland de som valdes in i parlamentet. Men från och med 2004 års val har det genomgående varit en högre andel kvinnor än män bland det tjugotal kandidater som valts in i parlamentet. Av de som nomineras som kandidater har dock andelen män hela tiden varit högre än andelen kvinnor.

Diagram 8. Könsfördelning bland nominerade och valda kandidater i Europaparlamentsval 1995–2019. Procent

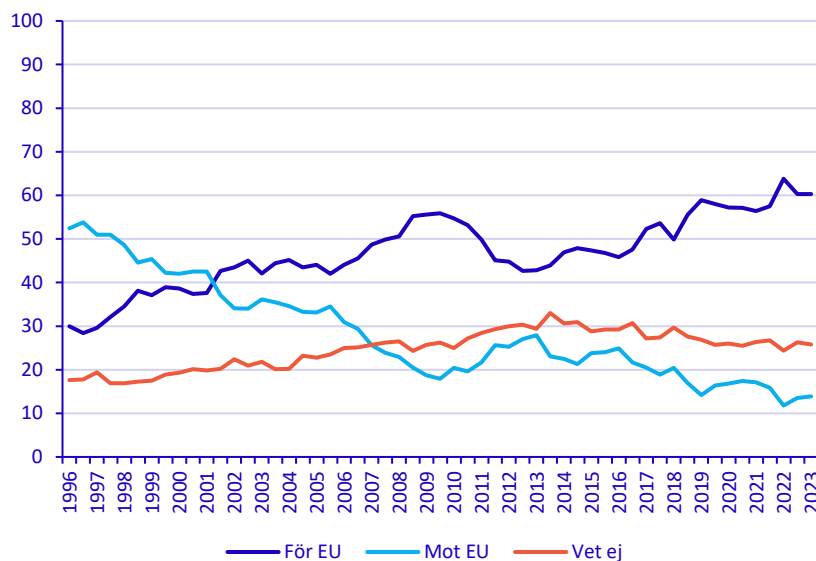

EU-sympatierna har ökat över tid

EU-sympati mäts med frågan: "Är du i huvudsak för eller mot det svenska medlemskapet i EU eller har du ingen bestämd åsikt?".

I detta avsnitt redovisas EU-sympatier utifrån frågor i SCB:s Partisympatiundersökning. Sedan 2019 har stödet för EU-medlemskapet i väljarkåren legat omkring 60 procent. Sett över tid är det ett historiskt högt stöd, vilket framgår av diagram 9 som visar utvecklingen under perioden 1996–2023. I maj 1996, drygt ett år efter att Sverige anslöt sig till EU, var en majoritet (52 procent) av den röstberättigade befolkningen mot EU-medlemskapet. Därefter har dock andelen mot medlemskapet stadigt sjunkit samtidigt som andelen för EU-medlemskapet har ökat. Sedan november 2001 har andelen för EU-medlemskapet varit signifikant större än andelen mot. Det högsta uppmätta stödet sedan mätningen började var i maj 2022. Då uppgav 64 procent av väljarkåren att de var för EU-medlemskapet.

Diagram 9. EU-sympatier, 1996–2023. Procent

Källa: SCB:s Partisympatiundersökning

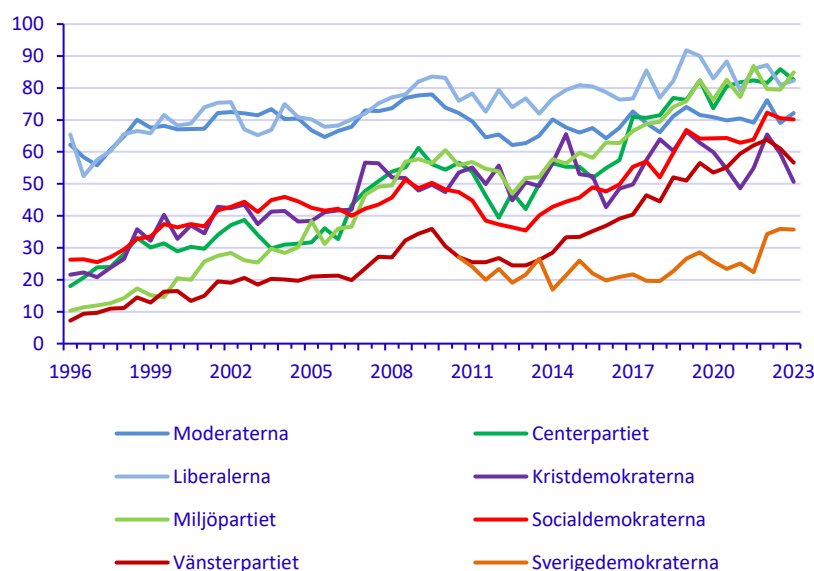
Sett över tid har stödet för EU-medlemskapet varit högre bland män än bland kvinnor. I maj 1999 var skillnaden mellan könen som störst, då var 46 procent av männen och 28 procent av kvinnorna för EU-medlemskapet, en skillnad på 18 procentenheter. Sedan dess har skillnaderna mellan könen minskat. I den senaste undersökningen från maj 2023 var stödet för EU-medlemskapet 60 procent bland både män och kvinnor. Sett till utbildningsnivå är stödet högre bland dem med eftergymnasial utbildning, minst tre år, jämfört med dem som har en kortare utbildning.

Partisymptati (bästa parti) avser inte någon specifik politisk nivå (exempelvis riksdagsval) och ingen hänsyn tas till om man skulle rösta eller inte. Partisymptati mäts med frågan "Är det något av de politiska partierna som står dig närmare än de andra?" och "Men vilket parti har du störst sympati för?".

Tydliga skillnader mellan partiernas sympatisörer

Utifrån Partisymptatiundersökningen är det även möjligt att studera EU-sympatier efter partisymptati. Andelen som i huvudsak är för Sveriges medlemskap i EU bland riksdagspartiernas sympatisörer redovisas i diagram 10. Som framgår av diagrammet har stödet för EU-medlemskapet genomgående varit högt bland Liberalernas och Moderaternas sympatisörer. För de andra riksdagspartierna var stödet länge betydligt lägre men andelen positivt inställda har ökat bland sympatisörer i samtliga partier över tid. Bland Miljöpartiets sympatisörer har exempelvis andelen som är för EU-medlemskapet ökat från 10 procent i maj 1996 till 85 procent i maj 2023. Bland Centerpartiets sympatisörer har stödet för EU-medlemskapet ökat från 18 till 83 procent under samma tidsperiod. Under de senaste åren har stödet varit högst bland Centerpartiets, Miljöpartiets och Liberalernas sympatisörer där drygt 80 procent av sympatisörerna är för EU-medlemskapet. Lägst stöd för EU-medlemskapet återfinns bland Sverigedemokraternas sympatisörer. I början av 2010-talet låg EU-stödet bland Sverigedemokraternas sympatisörer i nivå med Vänsterpartiets men under det senaste decenniet har stödet för EU-medlemskapet bland Vänsterpartiets sympatisörer ökat i snabbare takt. I maj 2023 var 57 procent av Vänsterpartiets sympatisörer för EU-medlemskapet jämfört med 36 procent av Sverigedemokraternas sympatisörer.

Diagram 10. Andel som i huvudsak är för Sveriges medlemskap i EU efter partisymptati, 1996–2023. Procent

Källa: SCB:s Partisymptatiundersökning

Fler osäkra väljare i EU-val än vid riksdagsval

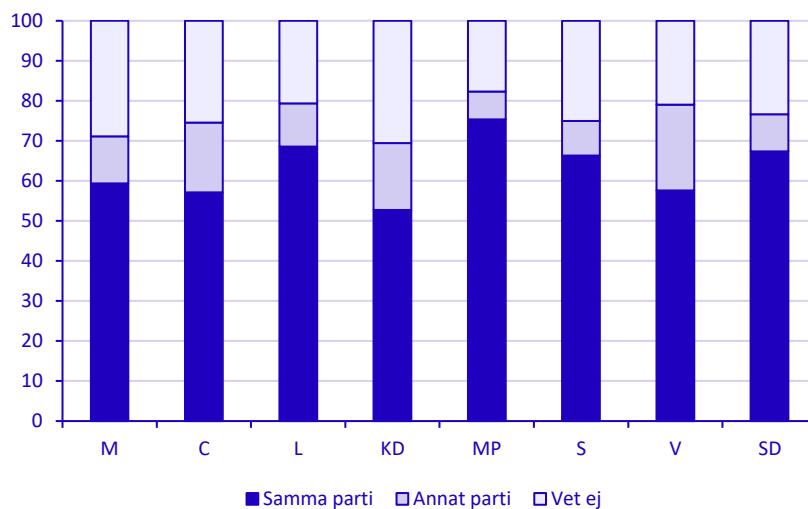
I Partisynpatiuundersökningen som genomfördes i maj 2019 ställdes två frågor om Europaparlamentsvalet som ägde rum den 26 maj 2019. De intervjupersoner som var röstberättigade fick svara på om de avsåg att rösta i Europaparlamentsvalet och sedan vilket parti de skulle rösta på.

När frågan om valdeltagande kombineras med frågan om EU-sympatier framgår det att andelen som avsåg att rösta i Europaparlamentsvalet var större bland dem som var positivt inställda till EU-medlemskapet än bland dem som var emot. 69 procent av dem som var för Sveriges EU-medlemskap i maj 2019 uppgav att de skulle rösta jämfört med 54 procent bland dem som var mot EU-medlemskapet. Detta mönster har även framgått vid analyser från tidigare år. 2004 var exempelvis andelen som röstade i Europaparlamentsvalet 10 procentenheter större bland dem som var för än bland dem som var mot EU-medlemskapet.

En majoritet skulle rösta på samma parti i EU-valet som i riksdagsvalet

Eftersom det i maj 2019 ingick frågor om både partival vid ett hypotetiskt riksdagsval under de närmaste dagarna samt partival i Europaparlamentsvalet är det möjligt att studera vilka partier som i störst uträkning lyckades få sina riksdagsväljare att rösta på dem i Europaparlamentsvalet. Av dem som uppgav ett partisvar på frågan om det vore riksdagsval i maj 2019 var det totalt sett 63 procent som uppgav att de skulle rösta på samma parti även i Europaparlamentsvalet. Liberalerna, Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna var de partier med störst andel riksdagsväljare som uppgav att de skulle rösta på samma parti i Europaparlamentsvalet. Bland de andra partierna var det en något större andel som antingen skulle lägga sin röst på ett annat parti eller som inte visste vilket parti de skulle rösta på i Europaparlamentsvalet. Andelen som inte visste vilket parti de skulle rösta på i Europaparlamentsvalet var större än andelen som skulle rösta på ett annat parti bland samtliga partiernas riksdagsväljare, förutom Vänsterpartiets.

Diagram 11. Väljare i Europaparlamentsvalet bland partiernas riksdagsväljare i maj 2019. Procent

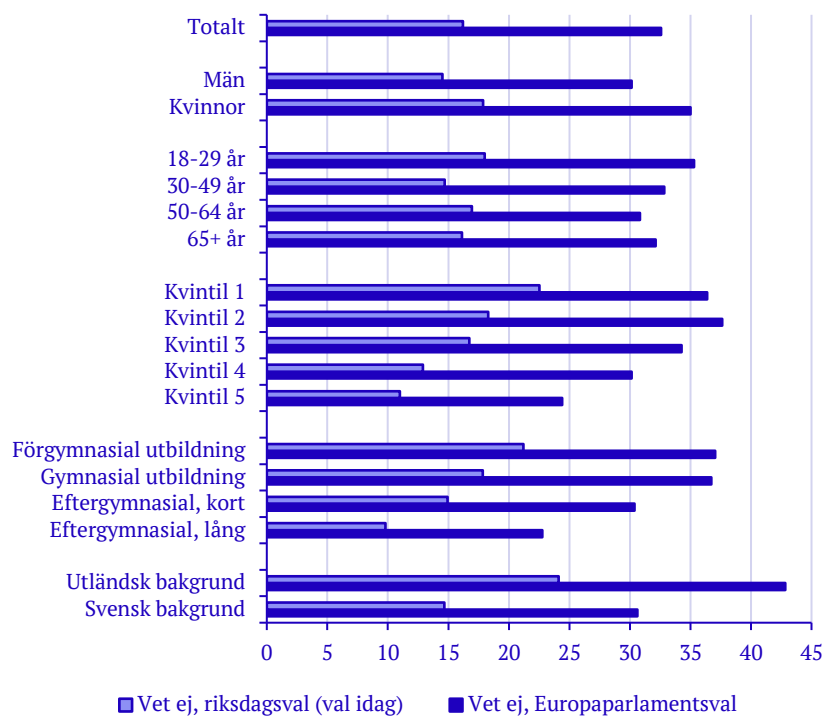
Källa: SCB:s Partisynpatiundersökning

Kommentar: I basen ingår de som uppgett ett partisvar på frågan om vilket parti man skulle rösta på om det vore riksdagsval någon av de närmaste dagarna.

Dubbelt så många osäkra inför senaste EU-valet jämfört med vid ett riksdagsval

Både vid frågor om riksdagsval och Europaparlamentsvalet finns det väljare som är osäkra på vilket parti de skulle rösta på. En del uppger inte något parti alls. Det kan handla om att de inte vet vilket parti de skulle rösta på, att de skulle rösta blankt eller att de står fast vid att de inte skulle rösta. I maj 2019 var det en högre andel som var osäkra på vilket parti de skulle rösta på i Europaparlamentsvalet jämfört med riksdagsvalet, 33 procent jämfört med 16 procent. Kvinnor, personer med lägst inkomster, kortare utbildning och utländsk bakgrund uppgav i högre utsträckning att män, personer med högst inkomster, längre utbildning och svensk bakgrund att de inte visste vilket parti de skulle rösta på i Europaparlamentsvalet.

Diagram 12: Andel som inte uppger ett parti i riksdagsval (val idag) och Europaparlamentsval, maj 2019. Procent

Källa: SCB:s Partisynpatiundersökning

Kommentar: Till vet ej-gruppen räknas de som inte vet vilket parti de skulle rösta på, de som skulle rösta blankt och de som anger att de inte skulle rösta på något parti.

Avslutning

I den här korta rapporten presenteras några av de längre tidsserierna kopplade till SCB:s val- och demokratistatistik i samband med svenska Europaparlamentsval. Frågor som aktualiseras inför valet den 9 juni är bland annat ur många som får rösta? Hur högt valdeltagandet blir? Vilka partier kommer väljas in i parlamentet och hur kommer könsfördelningen se ut bland Sveriges ledamöter? Hur kommer EU-sympatierna att utvecklas, totalt, men även bland partiernas sympatisörer?

Valmyndigheten är snabba med att publicera valresultat i samband med svenska val. Redan på valnatten finns statistiken tillgänglig på www.val.se. För SCB, som har ansvar för de längre tidsserierna i den svenska valstatistiken tar det något längre tid att publicera resultaten. I slutet på augusti publiceras valstatistiken på SCB:s webbplats. I september publiceras statistiken om kandidaterna som nominerades och valdes, och samtidigt statistik om den röstberättigade befolkningen de representerar. I april 2025 publicerar SCB valdeltagandeundersökningen som samlas in i samband med EU-valet. Då går det att säga mer om vilka grupper som röstade och vilka som lät bli.

EU-sympatierna totalt och bland partiernas sympatisörer, som samlats in före valet, samt de osäkra väljarna publiceras redan veckan efter EU-valet när Partisympatiundersökningen publiceras.

Kort om statistiken

Statistikens ändamål och innehåll

I denna rapport används olika datakällor. Primärt handlar det om källor som sorterar inom statistikområdena Allmänna val och Partisympatier som SCB ansvarar för. Men vissa uppgifter har även hämtats från andra områden. Nedan presenteras de olika källorna med hänvisningar till vart man kan hitta mer information.

- Detaljerad information om SCB:s Valdeltagandeundersökning i Europaparlamentsval finns på SCB:s webbplats <https://www.scb.se/me0110>
- Detaljerad information om Valresultaten i Europaparlamentsval finns på SCB:s webbplats <https://www.scb.se/me0109>
- Detaljerad information om Nominerade och valda kandidater finns på SCB:s webbplats <https://www.scb.se/me0116>
- Detaljerad information om SCB:s Partisymptiundersökning finns på SCB:s webbplats <http://www.scb.se/me0201>